

Döngüsel Ekonomi Anlayışı ile Otel İşletmeciliği Uygulamaları: Bir Doküman Analizi Çalışması¹

A Study on Hotel Management Practices with Circular Economy Approach: A Document Analysis Study

Süleyman Cenk AKTAŞ^a ve Seda SÜER^b

^a Uzaktan Tezsiz Yüksek Lisans Mezunu, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, SBE, Turizm İşletmeciliği, İzmir, Türkiye.

^b Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, İzmir, Türkiye.

Özet

Bu çalışmada, döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliği uygulamalarının ulusal ve uluslararası boyutta incelenmesi amaçlanmıştır. Doğrusal ekonomi sınırsız tüketimi, yani ürünlerin kullanıldıktan sonra imha edilmesini ifade etmekten döngüsel ekonomi ürünlerin kullanımından sonra dönüştürülerek tekrar kullanılmasını ifade etmektedir. Kaynak kullanımının ve atık miktarının yoğun olduğu otelcilik endüstrisinin de çevreye olumlu ve olumsuz anlamda ciddi etkileri olabilmektedir. Son yıllarda, otel işletmeciliği faaliyetleri döngüsel ekonomi iş modeline göre planlanmaya başlamıştır. Bu çalışmada, sürdürülebilirlik konusundaki uygulamalarıyla dünyanın önde gelen uluslararası otel markalarından biri olan Six Senses Hotels Spas işletmesi ile sürdürülebilirlik konusundaki uygulamalarıyla Türkiye'nin önde gelen ulusal otel markalarından biri olan Barut Hotels işletmesinin faaliyetleri döngüsel ekonomi çerçevesinde doküman analizi yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi, otel işletmeleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmak için kategoriksel teknik kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bulguların sonucuna göre, her iki otel işletmesi de kaynak, atık ve misafir hizmetleri yönetiminde benzer; fakat inşaat ve tasarım aşamasında, sürdürülebilir gıda, insan kaynakları ve sosyal çevre yönetiminde ise farklı uygulamalara sahiptir. Sonuç olarak, otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi uygulamalarının henüz standardizasyona ulaşmadığı ve bunu gerçekleştirmek için yetkili kuruluşların destek ve teşviklerle uygulamaları yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Döngüsel Ekonomi, Otel İşletmeciliği, Doküman Analizi

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi 26.02.2022
Kabul Tarihi 12.05.2022

Sayı Editörü

Sedat ŞAHİN

Abstract

In this study, it is aimed to investigate the hotel management practices in national and international dimensions with the circular economy approach. The linear economy expresses unlimited consumption, that is the destruction of products after use, while the circular economy expresses the recycling and reuse of products after usage. The hotel industry, where resource use and waste are intense, can also have serious positive and negative effects on the environment. In recent years, hotel management has initiated to plan its activities according to the circular economy business model. In this study, the activities of Six Senses Hotels Spas, one of the world's leading international hotel brands with its sustainability practices, and Barut Hotels, which is one of the leading national hotel brands in Turkey with its sustainability practices, are examined by document analysis method within the framework of the circular economy. Content analysis is carried out using the categorical technique to compare the similarities and differences between the hotel businesses. According to the results of the findings, both hotel businesses are similar in resource, waste, and guest services management; but differ in the applications of construction and design phase, sustainable food, human resources, and social environment management. As a result, it is recommended that circular economy practices in hotel management have not yet reached standardization, and to achieve this, it is recommended that authorized institutions disseminate these practices with support and incentives.

Keywords: Circular Economy, Hotel Management, Document Analysis

Sorumlu Yazar

Seda SÜER
seda.suer@ikcu.edu.tr

Önerilen Atf:

Aktaş, S. C. ve Süer, S. (2022). Döngüsel Ekonomi Anlayışı ile Otel İşletmeciliği Uygulamaları: Bir Doküman Analizi Çalışması. *Journal of Academic Tourism Studies*, 3(1): 13-31.

¹ Bu makale, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Uzaktan Öğretim programında Dr. Öğr. Üyesi Seda SÜER danışmanlığında tamamlanan, "Döngüsel Ekonomi Anlayışıyla Otel İşletmeciliği" adlı dönem projesinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüzde iklim krizi ile ilgili endişelerin artmasıyla beraber sürdürülebilir uygulamaların işletmeler için önemi artmıştır. İklim ile ilgili yaşanan bu endişeler sonucunda işletmelerin hayatta kalabilmesi için doğrusal ekonomi temelindeki üretim, kullanım, tüketim anlayışından üretim, kullanım, geri dönüşüm, tekrar kullanım anlayışına geçilmesi gerektiğini ifade eden döngüsel ekonomi kavramı ortaya çıkmıştır. İşletmelerin faaliyetlerini gerçekleştirirken sürdürülebilir uygulamalara yönelmesi döngüsel ekonomi modeline geçişin başlangıç aşamasıdır. Yasal zorunluluklardan dolayı sürdürülebilir uygulamaları gerçekleştiren işletmeler olduğu gibi planlamalarını uzun vadeli ve çevreyi dikkate alarak yaptığı için sürdürülebilir uygulamaları tercih eden işletmeler de bulunmaktadır. Turizm endüstrisi, doğal kaynak tüketimi ve çevre üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir (Wu ve Teng, 2011). Otel işletmeleri, büyük miktarlarda atık üretmenin yanı sıra gürültü ve hava kirliliği ile önemli çevresel etkilere neden olmaktadır (Florido vd., 2019). Turistlerin çevreye duyarlı yeşil uygulamalara yönelik tüketici davranışlarının değişimi, otel işletmelerinin çevresel sorumluluk kapsamında adımlar atmalarını sağlamıştır (Bohdanowicz, 2006).

Temel anlamı ile doğrusal ekonomi üretim, kullanım ve atık sürecini ifade ederken döngüsel ekonomi ile üretim, kullanım, kazanım ve yeniden kullanım sürecini ifade etmektedir. Döngüsel ekonomi; çevrenin temel rolünü, işlevlerini ve çevre ile ekonomik sistem arasındaki etkileşimi tanıyan doğrusal modele alternatif bir model olarak sunulmaktadır (Florido vd., 2019). Döngüsel ekonomi kavramı literatüre yeni giriyor olmasına rağmen insanlık tarihine bakıldığında döngüsel ekonominin, doğrusal ekonomiden daha eski zamanlara dayandığı görülmektedir. İnsanlık tarihinin ilk zamanlarında insanlar yaşamlarını sadece temel ihtiyaçlarını gidererek devam ettirdikleri için ellerindeki kaynakları verimli kullanmıştır. Teknoloji ile tanışmamış olan insanlar enerji, barınma, beslenme gibi temel ihtiyaçlarının tamamını doğadan karşıladıkları için doğanın döngüsüne etki edebilecek eylemlerde bulunmamışlardır. Teknolojinin, sanayinin gelişmesi ile doğrusal ekonomi kavramı yaşamın merkezine yerleşmiştir. Üreticiler rekabet üstünlüğü sağlayabilmek adına insanların konfor alanlarını genişletecek ürünler üretmeye başlamıştır. Bu ürünler üretilirken kaynakların sınırları, çevreye etkisi, insanlar arasında oluşabilecek sınıf ayrılıkları göz ardı edilmiştir.

1960'lı yıllara gelindiğinde sürdürülebilirlik kavramı bilim insanları tarafından dile getirilmeye başlanmıştır. Bilim insanları ve ekonomistler kaynakların doğrusal ekonomi anlayışı ile tüketilmeye devam edilmesi durumunda dünyayı ve insanlığı büyük tehlikeler beklediğini dile getirmişlerdir. İlerleyen yıllarda hazırlanan raporlar, gözlemler ve istatistikler kaynakların kontrolsüz tüketiminin sebep olduğu sonuçları göstermeye başladıktan sonra sürdürülebilirlik anlamında kaygılar çoğalmıştır. Bu kaygıları gidermek, önlemek için döngüsel ekonomi anlayışı ile üretilen mal ve maddelerin kullanım ömürlerinin uzatılması, ihtiyaç fazlası olan mal ve maddelerin farklı kişiler tarafından tekrar kullanılması veya farklı bir üretim sürecinde kaynak olarak kullanılmasına yönelik eylem planları hazırlanmaya başlanmıştır. (Türk, 2020: 18). Ancak doğrusal ekonomiden döngüsel ekonomiye geçiş süreci uzun ve zorlu bir süreçtir. Döngüsel ekonomi anlayışının uygulanabilirliği için özelden genele yayılım gerekmektedir. Özele inildiğinde öncelikle işletmelerin yönetim şeklini döngüsel ekonomiye entegre edip; daha sonra süreç genele yayılarak ilçe, il, ülke seviyesinde uygulanabilir hale getirilmelidir. İşletmeler döngüsel ekonomiye geçiş sürecinde, öncelikle işletme içerisinde döngüleri sağlayabilmeli daha sonra çevresi ve paydaşları ile döngüsel süreci başlatmalıdır. Bu kapsamda otel işletmeciliği faaliyetlerinin döngüsel ekonomi anlayışıyla yönetim ve iş modellerine entegre edilmesi ve yaygınlaşması son derece önemlidir. Çalışmada öncelikle, sürdürülebilirlik uygulamalarıyla tanınan uluslararası otel markalarından biri olan Six Senses Hotels Spas işletmesi ile Türkiye'nin sürdürülebilirlik uygulamalarıyla önde gelen ulusal otel markalarından biri olan Barut Hotels işletmesinin, kaynak yönetimi, atık yönetimi, paydaşlarıyla ve yerel halkla ilişkileri döngüsel ekonomi çerçevesinde incelenerek yönetim ve iş modellerine entegrasyonu incelenmiştir. Daha sonra ise bu otel işletmelerinin uygulamaları

arasındaki benzerlik ve farklılıklar karşılaştırılarak döngüsel ekonomi anlayışının yaygınlaşmasına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

2. DÖNGÜSEL EKONOMİ ANLAYIŞI İLE OTEL İŞLETMECİLİĞİ

Doğayı sömürürcesine kullanmanın etkileri, 1970'li yıllarda net bir şekilde bireylerin günlük yaşamında ortaya çıkmıştır (Özgen, 2020: 177). Sanayileşerek kalkınma prensibi özellikle ikinci dünya savaşından sonra pek çok ülkenin temel aldığı yöntem olmuştur (Önder, 2018: 197). Endüstri devrimi sonrası kapitalizmin yükselişiyle birlikte, özellikle sermaye sahiplerinin kendilerini doğanın efendisi olarak ilan etmeleri ve doğayı, asla tükenmeyecek bir kaynak, bir hammadde olarak görmeleri, dünyanın geldiği noktada yaşanan ekolojik krizlerin tesadüf olmadığını göstermektedir (Dilek, 2018: 71). Sanayileşerek kalkınma yaklaşımı pek çok çevre sorununu da beraberinde getirmiştir (Önder, 2018: 197).

Otel işletmeleri, sürdürülebilir kaynak yönetimiyle 1980'li yıllarda tanışmaya başlamasına karşın, planlı bir şekilde etkin ve verimli çalışmaların 1990'lı yılların başından itibaren yapıldığı görülmektedir (Demir, 2020: 161). İşletmeler açısından da sürdürülebilirlik anlayışının temelinde yeşil yönetim ve yeşil işletmecilik uygulamaları şeklinde ifade edilen kavramlar yatmaktadır (Dilek, 2018: 74). Dünya ve Türkiye'deki durum ve eğilimlerden yola çıkarak Türkiye'de turizm işletmelerinin giderek çevreye duyarlı uygulamalara yöneleceği ve bu uygulamaları pazarlama iletişimde kullanacağı öngörülmektedir (Korkmaz ve Atay, 2017: 2). Turizm sektöründe ortaya çıkan ve küresel ölçekte önemi her geçen gün artan çözüm önerilerinden birisi de sürdürülebilir turizm çerçevesinde ortaya çıkan yeşil otelcilik uygulamalarıdır (Dilek, 2018: 71). Yeşil otelcilik uygulamalarının işletmeye olumlu sonuçları bulunmaktadır (Korkmaz ve Atay, 2017: 68). 2020 yılı itibari ile Türkiye genelinde 3.928 işletme belgeli turizm tesisi bulunurken yeşil yıldızlı tesis sayısı 452'dir. Bu veriler, Türkiye turizm sektöründe yer alan konaklama tesislerinin, turizmin sürdürülebilirliği konusunda halen yeterli çabayı gösteremedikleri şeklinde yorumlanmaktadır (Dilek, 2018: 72). Genel olarak çok sayıda kaynak kullanıcısı nedeniyle önemli ölçüde enerji ve su tüketimine gereksinim duyan otel işletmeleri, sürekli değişime de uyum sağlamak durumundadır (Demir, 2020: 161). Turizm sektörü dünyadaki SEG ve CO2 emisyonlarının yaklaşık %5'ini üretmektedir (Canbay, 2011). Bu bilgiler ışığında, çevre kalitesinin turizm sektörü için vazgeçilmez bir unsur olması, başta konaklama işletmeleri olmak üzere turizm işletmelerinin çevre duyarlılığı ilkesini benimsemelerine ve böylelikle sürdürülebilir turizm anlayışlarını geliştirmelerine neden olmaktadır (Dilek, 2018: 73). Sürdürülebilir otel kavramının temel amacı, yaşam kaynaklarının çevre ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaktır (Demir, 2020: 162). Döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliğine giden yolda sürdürülebilir otel olmak için 3 aşama bulunmaktadır. Bunlar tasarım aşaması, inşaat aşaması ve işletme aşamasıdır (Vatan ve Poyraz, 2016: 19).

2.1. Tasarım ve İnşaat Aşaması

Sürdürülebilir otel işletmeciliği açısından tasarım ve inşaat aşamasının, sonradan değiştirilmesi hem zor hem de maliyetinin yüksek olması nedeniyle doğru mühendislik ve otelcilik uygulamalarıyla gerçekleştirilmesi gerekir (Demir, 2020: 163). Bundan dolayı tasarım ve inşaat aşamasında alınan kararlar çok önemlidir. Sıcak iklim bölgelerinde yeni otel yapılarında soğutma gereksinimini azaltmak için güneş ısı artış potansiyelinin en az düzeye indirilmesinin tasarlanması, soğuk iklim bölgelerinde güneşin doğal ısı potansiyelini avantaja dönüştürmek için güneş ışığı kazanımının artırılması için mühendislik ve teknoloji kullanımını ön plana çıkarmaktadır (Demir, 2020: 163). Güneşin arsa üzerinde nasıl hareket ettiğini, metrekareye düşen yağmur suyu miktarını, arsaya nasıl ulaştığını incelemek; tasarımcıların bina için vereceği tasarım kararlarını (suyun biriktirilmesi, suyun temizlenmesi, suyun geri dönüştürülmesi, suyun tekrar kullanılması gibi) etkiler (Balıcı, 2016: 7). Tasarım aşamasında ön görülen ve inşaat aşamasında kullanılan malzemelerin yüksek termal kütleyle sahip özellikleri olması, güçlü yalıtım sayesinde enerji kullanımını optimum düzeyde tutabilecektir (Demir, 2020: 163). Binanın yerleşeceği araziye iyi

tanımak gerekir (Balcı, 2016: 7). Bununla birlikte yeşil çatılar, sürdürülebilir yapı malzemelerinin kullanımının, kaynak tasarrufu açısından oldukça önemli olduğu otel işletmeciliğinde, doğal havalandırma ve aydınlatma olanaklarından yararlanmak hem maliyet azaltma hem de doğal dengenin korunmasına yönelik etkin sonuçlar ortaya çıkaracaktır (Demir, 2020: 163). Akıllı ve sürdürülebilir binaların tasarımında çevre dostu malzemelerin kullanılması, binanın ömrünü uzatmakta ve sürdürülebilir mimari tasarımına yönelik etkin bir adım atılmaktadır (Kadaei et al., 2021).

Sürdürülebilir tasarım ya da mimarlık, amacı sürdürülebilirlik ve enerji tasarrufu ilkelerine dayalı tasarım yapmak olan mimarlık alanındaki en önemli gelişmelerden biridir (Wu vd., 2017). Sürdürülebilir tasarım ya da mimarlık; doğaya ve canlılara asgari zarar vermeyi hedefleyen bir yaklaşımdır (Balcı, 2016: 6). Dünya genelinde hızla artan otel işletmeleri ve kullanıcılarının ciddi boyutta enerji ve su tüketiminde bulunması mevcut yapıların yenilenmesini, yeni yapıların da sürdürülebilir kaynak kullanımı anlayışına uygun tasarlanması ve inşa edilmesi kaçınılmazdır (Demir, 2020: 165). Sürdürülebilir tasarım ya da mimarlık doğal kaynakları korumaya yönelik önlemler olarak, çevre dostu ve yenilebilir ürünleri kullanarak ve insan-doğa ilişkisini dikkate alarak tasarlamayı ve uygulamayı hedeflemektedir (Balcı, 2016: 6). Tasarımda fiziksel yapının; ısıtma, soğutma, havalandırma, aydınlatma, konumlandırma yüklerinin belirlenmesi ve enerji etkin yapı tasarımı çerçevesinde ileriki aşamalarda karşılaşılabilecek tüm sorunlara çözüm oluşturması gerekmektedir (Demir, 2020: 162). Sürdürülebilir tasarımın odağında sadece tesisin harcayacağı enerji bulunmamaktadır; ayrıca tesisin yapımı, tesisin ömrü ve tesisin ömrü son bulduktan sonra çevrede varolan atıkları imha etmek için kullanılan enerjiyi de kapsar (Balcı, 2016: 6). İklim koşulları, arazi yapısı, kullanılacak malzeme vb. tüm unsurların tasarım aşamasında ortaya konulması inşaat ve işletmecilik aşaması içinde belirli kolaylık ve yararlar sağlayabilecektir (Demir, 2020: 162).

2.2. İşletme Aşaması

İşleyişini döngüsel çerçevede tasarlayan, inşa eden otel işletmelerinin işletme aşamasında döngüsel ekonomi bakış açısıyla yönetim sergileyebilmesi için dikkat etmesi gerekenler hususlar bulunmaktadır. Otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi uygulamaları kaynak yönetimi, atık yönetimi, sürdürülebilir gıda yönetimi, insan kaynakları yönetimi, sosyal çevre yönetimi ve müşteri hizmetleri yönetimi başlıkları altında toplanmaktadır (Karaca, 2013; Korkmaz ve Atay, 2017; Sağır, 2017; Atay ve Korkmaz, 2018; Demir, 2020; Özgen, 2020).

Otel İşletmelerinde Kaynak Yönetimi: Otel işletmeciliğinin doğrusal ekonomiden döngüsel ekonomiye dönüşümü için doğal kaynakların verimli kullanılması, diğer kaynakların ise kullanıldıktan sonra atık haline gelmeden düzeltme yapılarak tekrar kullanılmasının sağlanması gerekmektedir. Sürdürülebilir kaynak kullanımı, özellikle uzun dönemde, finansal başarının sağlanmasında önemli bir unsur olarak görülmektedir (Demir, 2020: 172). Sürdürülebilir kârlılığın sağlanması amacıyla kaynak kullanımını etkin bir şekilde yönetme çabası içinde olan otel işletmeleri çamaşırhane, bahçe, soğuk zincir ürün ve depoları için dış kaynaklardan yararlanma yolunu seçmektedir (Demir, 2020: 173). Otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi anlayışı çerçevesinde, kısıtlı olan kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanımında geçerli olan yaklaşım; azaltma, yeniden kullanım ve geri dönüşüm sistemini kurabilmektir.

Atık Yönetimi: Atık yönetiminin başarılı olması için öncelikle üretilen atık miktarının azaltılması gerekmektedir (Korkmaz ve Atay, 2017: 30). Bununla beraber, otel işletmeleri, kendisinin doğrudan çıkardığı atık miktarını da belirlemelidir (Özgen, 2020: 187). Böylece, her ürünün kullanıldıktan sonra doğrudan çöpe atılmak yerine, aynı ya da farklı bir amaçla tekrar kullanılması, kıt kaynakların korunmasını teşvik etmektedir (Demir, 2020: 170). Döngüsel ekonominin temelini de ürünlerin atık haline gelmeden oluşturacağı bu döngü ifade etmektedir. Atık yönetimin amacına ulaşması için çalışanların atık ayrıştırmanın önemini bilmesi gerekmektedir. Çalışanların atık ayrışımının önemini anlayabilmesi için yöneticilerin gerekli eğitimleri ve motivasyonu sağlaması gerekmektedir. Geri dönüştürülebilir ve kompost haline getirilebilir atıklar incelendiğinde, üç malzeme ön plana çıkmaktadır. Bunlar atık kağıtlar, atık yiyecek malzemeleri (yemek hazırlama

sırasında oluşan bitkilerin kullanılmayan bölümü, kabuk ve tabak artığı) ve atık yağlardır (Özgen, 2020: 186). Otel işletmeleri yemeklerden oluşacak atıkları planlı bir şekilde ayrıştırıp değerlendirebilirse çevreye katkı sağlamanın yanında mali açıdan da fayda sağlayacaktır (Demir, 2020: 169).

Sürdürülebilir Gıda Yönetimi: Günümüzde gıda üretiminde gelineen durumda eko-sistem, beslenme alışkanlığını, biyo-çeşitliliği ve sürdürülebilirliği etkilemektedir (Özgen, 2020: 177). 1980'lerin başından beri, genetiği değiştirilmiş ürünler soframızda yerini almaktadır (Sağır, 2017: 53). Yoğun tarım, seri hayvan üretimi hem doğa hem de canlılar üzerinde olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Kimyasal gübreler ve tarım ilaçlarının çok fazla kullanımı, toprak ve su kirliliğine, genetik olarak değiştirilmiş tohumlar ise bazı yerlerde biyolojik çeşitliliğin yok olmasına neden olmaktadır (Özgen, 2020: 177). Böylece, endüstriyel tarım hem biyo-çeşitliliği hem de yerel tarımsal ekonomileri tehdit etmektedir (Sağır, 2017: 54). Ekonomik kazanç kaygısı hem pek çok değerlerin hem de insanlığın sağlıklı beslenmesinin önüne geçmiştir (Özgen, 2020: 177). İtalyan gurme, Carlo Petrini, Yavaş Yemek hareketini Roma'daki Piazza di Spagna'da McDonald's restoranının açılmasına bir tepki olarak 1986'da İtalya'nın Cuneo eyaletinin Langhe bölgesinde başlatmıştır (Sağır, 2017: 52). 1986 yılında İtalya'da Carlo Petrini'nin bireysel çabası ile başlayan Yavaş Gıda hareketi bu direncin ve bilinçlenmenin bir örneğidir (Özgen, 2020: 178).

İnsan Kaynakları Yönetimi: Sürdürülebilirliğin sosyal boyutunun otel işletmelerinde insan kaynakları yönetimiyle de ilgili olduğu gerçektir (Demir, 2020: 172). Döngüsel ekonomi anlayışıyla otel yöneticiliğinde insan kaynakları departmanı da önemli bir yere sahiptir. İnsan kaynaklarının; özlük haklarının sağlanması, bireyler arası eşit ve adaletli dağıtım ve yönetim yaklaşımının belirlenmesi hem iş gören doyumuna olumlu etki edecek hem de iş gören-tüketici ve iş gören-yerel halk ilişkilerine olumlu katkı yaratabilecektir (Demir, 2020: 172). Günümüzde engelli gruplarının da restoran işletmelerinde istihdam edilmesi için projeler yapılmaktadır (Özgen, 2020: 188). Diğer yandan sürdürülebilir otel işletmeciliğinde engelli, eski hükümlü, deneyimsiz ve vasıfsız vb. özellikteki bireylerin işe yerleştirilmesi ve onların topluma kazandırılmasına önem verilmektedir (Demir, 2020: 172). Otel işletmelerinde çevreci uygulamalara personel katılımı sağlanmadan başarılı olunamaz (Korkmaz ve Atay, 2017: 30). Otel işletmelerinin iş gören kadrosunu yerel halk arasından seçtiği kişilere çeşitli eğitim ve gelişim olanakları sağlayarak kurması sürdürülebilir uygulamaların hedeflerinden birisinin de işletme-yerel halk olduğunu göstermekte ve bu durum sosyal boyutun önemli örneklerinden birisi olarak görülmektedir (Demir, 2020: 171).

Sosyal Çevre Yönetimi: Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu olarak, eğitim ve sağlık hizmetlerinin yeterliliği ve eşit dağılımı, dil, din, renk ve cinsiyet eşitliği, kurumsal sorumluluk, katılımcı yönetim ve paylaşımı sağlayabilen sistem öngörülmektedir (Demir, 2020: 171). Otel işletmeciliğine döngüsel ekonomi anlayışıyla bakarken yerel halk ile ilişkilere özen göstermek gerekmektedir. Kültürel etkileşim turistler ile yerel halkın mevcut kaynakları eşit bir şekilde kullanması ve paylaşımıyla birlikte, karşılıklı saygı, etik değerler ve normlara uygun davranışların yerleşmesini de sağlamaktadır (Demir, 2020: 171). Döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliğinin sosyal boyutunun temel hedeflerinden birisi de yerel halkın mevcut ve gelecek yaşamına olumlu katkılar yaratabilecek etkiye sahip olmasıdır. Bu bakımdan, otel işletmeleri bir yandan mali hedeflerini tutturmaya çalışırken diğer yandan da çevreyle ilgili hedeflerine ulaşmaya çalışmalıdırlar (Atay ve Korkmaz, 2018: 3).

Misafir Hizmetleri Yönetimi: İklim değişikliği ve küresel ısınmanın dünya ve insan yaşamı için tehlikelerine dikkat çeken ulusal ve uluslararası kamu bilgilendirme çalışmaları ile bireylerin giderek artan çevre koruma bilinci, turist profillerinde değişimlere yol açarak çevre dostu gezgin, yeşil turist, doğaya saygılı turist vb. kavramları ortaya çıkarmıştır (Atay ve Korkmaz, 2018: 5). Tüketicilerin çevreye olan duyarlılıklarının artmasıyla beraber, işletmelerin de buna uyum sağlaması gerekmektedir (Karaca, 2013: 109). Günümüzde tüketiciler çevre sorunlarına büyük duyarlılık göstermekle beraber işletmelerden çevreye karşı sorumluluklarının farkına varmalarını ve doğayı koruyacak uygulamaları geliştirmelerini ve tercih etmelerini beklemektedirler (Atay ve Korkmaz, 2018: 3). Tüketiciler daha az kirlilik yaratan, atıkları azaltan, daha fazla geri dönüşüm

sağlayan yenilenebilir kaynakların, üretimde daha fazla kullanımını ve ürünlerin ekosistem için daha güvenli olmasını talep etmektedir (Karaca, 2013: 109). Aynı zamanda yeşil tüketici; yeni ürünlere ilgi duyan, bilgiyi araştıran, başkalarıyla ürün hakkındaki görüşlerini paylaşan yenilikçi kişilerdir (Atay ve Korkmaz, 2018: 4). Tüketicilerin yeşil uygulamalara giderek artan ilgisi olsa da otel işletmeleri için yeşil uygulamalardan dolayı misafirler tarafından tepki alınması riski de bulunmaktadır. Örneğin; sürdürülebilir otel yönetiminde yapılan uygulamaların tüketici istek ve beklentilerini kısıtlaması, onlar açısından şikayetlerin oluşmasına ve işletmeden duyulan memnuniyetsizliğe sebep olmaktadır (Demir, 2020: 161).

3. LİTERATÜR TARAMASI

Özellikle son yıllarda sürdürülebilirlik kavramı altında döngüsel ekonomi ilkelerinin ve stratejilerinin otel işletmeciliği alanında önemi artmaya başlamıştır. Literatür incelemesine göre, döngüsel ekonomi ilkelerine ve stratejilerine yönelik çalışmaların otel işletmeciliği kapsamında henüz başlangıç aşamasında olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar az sayıda deneysel araştırma içerirken, birçoğunda otel işletmeciliği kapsamında döngüsel ekonominin ekonomik, sosyal ve çevresel yönleri ile faydalarına değinilmiştir (Silva vd., 2021). Otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi üzerine yapılan çalışmalarda döngüsel ekonomi ilkelerinin nasıl uygulanabileceğine odaklanılmıştır. Bu kapsamda, Rheede (2012) çalışmasında, döngüsel ekonomi ilkelerinin uygulanmasına ilişkin otel işletmeciliğine yönelik verdiği örneklerle sosyal ve çevresel sürdürülebilirlik üzerindeki olumsuz etkilerin iyileştirilmesi ve ilgili tüm paydaşlar için gerçek sürdürülebilirlik deneyimlerin yaratılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca, çalışmasında otel işletmeciliğinde döngüsel ekonominin sürdürülebilirlik uygulamalarına da hız kazandıracağını savunmuştur. Otel işletmeciliğinde döngüsel ekonominin yaygınlaşması amacıyla Manniche vd. (2017) tarafından gerçekleştirilen Interreg Güney Baltık yenilik projesinde, döngüsel ekonomi unsurlarının hizmetlerine, ürünlerine ve iş modellerine entegrasyonunu destekleyerek turizm sektöründeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ'ler) yenilikçiliğini artırmayı hedeflemişlerdir. Çalışmanın gerçek hayattan birçok döngüsel ekonomi çözüm örnekleri, otel işletmelerinin döngüsel ekonomi fikirlerini benimsemelerinde ve faaliyetlerinde uygulamalarına yol gösterici niteliktedir. Ayrıca, proje sonuçları katılımcı Güney Baltık bölgelerindeki proje ortakları tarafından uygulanmaktadır.

Otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi ilkelerinin ve stratejilerinin ifade edildiği teorik ve kavramsal bir çalışmada Jones ve Wynn (2018) döngüsel ekonomi, doğal sermaye ve dayanıklılık kavramları üzerine yaptıkları kuramsal araştırmada otel işletmelerinin bu kavramları faaliyetlerinde ve kalkınma planlarında nasıl kullandıklarını incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışma, sürdürülebilirliğin otel işletmeciliğinde önemini özetleyerek, döngüsel ekonomi, doğal sermaye ve dayanıklılık kavramlarını iş ve planlama operasyonlarında nasıl kullandığını araştırarak, akademik araştırmalara ve yönetsel uygulamalara katkı sağlamışlardır. Ayrıca, bu kavramlarla çeşitli sürdürülebilirlik fırsatları ve zorlukları açıklığa kavuşturularak, bazı otel işletmelerinin bu kavramları sürdürülebilirlik stratejilerinde ve kalkınma planlamalarında nasıl kullandıkları incelenmiştir. Genel olarak, bu kavramların ve sürdürülebilirlik yönetiminin bilgi sistemlerine göçeriminin daha iyi sağlanması için bir yol haritası çizilmiştir.

Döngüsel ekonomi ilkelerinin ve stratejilerinin otel işletmeciliğinde deneysel bir yöntemle araştırıldığı ilk çalışmalardan Pamfilie vd. (2018) döngüsel ekonomi ilkelerinin uygulanabilirliğini belirlemek için otel yöneticilerinin bakış açısıyla entegre kalite yönetim sistemlerinin uygulanmasının Romanya'daki otel işletmelerinin ekonomik performansı üzerindeki etkisini incelemeye çalışmışlardır. Bu etkiyi incelemek için, ISO 9001, ISO 14001 ve OHSAS 18001 standartlarının uygulanması ile bu işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel performansı arasındaki mevcut bağlantıyı kurmak için yöneticilere anketler yöneltilmiştir. Elde edilen veriler sistemik yaklaşım perspektifinden analiz edildiğinde, Romanya'daki otel endüstrisinin döngüsel ekonomi ilkelerini benimsemeye henüz yeterince hazır olmadığı ve entegre bir yönetim sisteminin

benimsenmesinin ise işletmelerin performansları üzerinde inanıldığı kadar etkili olmadığı sonucuna ulaşımlardır.

Julião vd. (2019) çalışmalarında otel işletmeciliğinde döngüsel ekonominin rolünü araştırmışlardır. Çalışmalarında otel müşterilerinin günümüzde her zamankinden daha bilinçli hale geldiğini böylece çevre dostu ürün ve hizmetlere olan talebin arttığını belirtmişlerdir. Bu durumun birçok konaklama şirketini yeşil uygulamaları ve döngüsel ekonomi ilkelerini benimsemeye zorladığını savunmuşlardır. Döngüsel ekonomi ilkelerinin hem otel işletmelerinin hem de müşterilerinin bakış açılarından tartışıldığı çalışmada, bu ilkelerin özellikle otel işletmeciliği uygulanmalarında çok az ilgi gördüğünü belirtmişlerdir. Çalışmanın bulguları, sürdürülebilir konulara ilişkin tüketici bilincinin, otel işletmelerinin döngüsel ekonomi uygulamalarını benimsemesi üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu göstermiştir. Çalışmada ayrıca, otel işletmeciliğinde yeşil uygulamaların artan bir ilgi gördüğünü ve çok çeşitli yeşil uygulamaların halihazırda benimsenmekte olduğu tespit edilmiştir. Ancak, döngüsel ekonomi uygulamalarının otel işletmelerinde yeterince araştırılmadığı ve bu uygulamaların araştırılarak literatürdeki boşluğun giderilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Rodríguez-Antón ve Alonso-Almeida (2019) çoklu durum nitel analizini uyguladıkları çalışmalarında büyük otel zincirleri tarafından uygulanan döngüsel ekonomi stratejilerini ve en iyi uygulamaları belirlemeyi hedeflemişlerdir. Çalışmanın temel amacı, otel işletmeciliğinde geliştirilen döngüsel ekonomi stratejilerine (azaltma, yeniden kullanım, geri dönüşüm, yeniden tasarlama, değiştirme ve yeniden düşünme) ve ayrıca turizm sektörünün döngüsel ekonomi girişimlerine vaka analizi yöntemiyle ışık tutmaktır. Bu çalışmanın örnekleme olarak dört uluslararası Avrupa otel zinciri olan British InterContinental Hotels Group, Fransızlara ait Avrupa'nın en büyük otel zinciri Accor ve en büyük iki İspanyol otel zinciri olan Melía Hotels International ve NH Hotel Group seçilmiştir. Sonuçlar, benimsenen ana stratejilerin sırasıyla azaltma, geri dönüştürme ve yeniden kullanım olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, diğer stratejilerin ise henüz benimsenmediği tespit edilmiştir. Bu araştırma, özellikle otel işletmeciliği sektöründe döngüsel ekonominin teşvik edilmesine ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Teorik bir çalışma yapan Gandhi (2020) döngüsel ekonomi kapsamında ana ve yan ürün geri kazanımı yoluyla gıda atıklarını yönetmeye yönelik mevcut araştırmaları ve zorlukları gözden geçirerek otel işletmeciliğinde gıda atığı üretiminin itici güçlerine ve modellerine odaklanmışlardır. Bu bağlamda, çalışma, gıda atıklarının anaerobik sindirimine ilişkin bilimsel anlayışları ve öğütücülerin bu amaçla kullanılmasında ortaya çıkan teknik komplikasyonları özetlemektedir. Sorin ve Sivarajah (2021) ise çalışmalarında İskandinav otel yöneticilerinin döngüsel ekonomi, itici güçleri, kolaylaştırıcıları, engelleri ve değer yaratma potansiyeli konusundaki anlayışlarını araştırmışlardır. Bu deneysel çalışmada, on İskandinav otel zinciri yöneticisinden geri bildirim toplayarak döngüsel ekonominin uygulanabilirlik çerçevesinde otel işletmecileri için uygunluğu analiz edilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, katılımcıların döngüsel ekonomiye ilgileri olduğunu ve döngüsel ekonomiye orta düzeyin başlangıcında bir anlayışa sahip olduklarını göstermiştir. Sonuç olarak, belirli etkinleştirme kollarına bağlı olarak çalışma döngüsel ekonominin otel işletmecilerine uygulanabilirliğini ve değer yaratma potansiyelini doğrulamaktadır.

Başka bir teorik çalışmada Akdemir (2021), ekonomi ve atık yönetimi kavramlarına değinerek otel işletmeciliğinin büyük bir atık üreticisi olduğunu savunmuştur. Otel işletmeciliğinde atık üretiminin azaltılması konulu çalışmada çeşitli önerilerde bulunmuştur. Bu öneriler biri, otel işletmelerinin atık oluşumunun incelenmesi ve takibinin yapılması ve ölçülmesi üzerinedir. Diğer dikkat çeken öneride ise, otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi uygulamalarının artırılması için hükümetlerin bu alanda döngüsel ekonomiyi destekleyici rol oynaması ve döngüsel ekonominin otel işletmeciliğinde sertifikalarla tanınırlığının sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Deneysel bir çalışmada Ioannidis vd. (2021) döngüsel ekonomi stratejileri olan azaltma, yeniden kullanım ve geri dönüşüm ilkelerinin otel işletmelerinde yarattığı değeri araştırmışlardır. Çalışmada otel işletmeciliğinde faaliyet gösteren 143 büyük kuruluşu incelemişlerdir. Çalışmanın amacına göre, stratejilerin belirleyicilerini ve bunların iş performansı üzerindeki etkilerini kavramsal düzeyde test

etmek için firma teorisinin kaynak tabanlı görüşü kullanılmıştır. Çalışmanın hipotezlere göre, yeşil kurumsal yönetim ve çevre yönetim sistemleri mali kaynaklarla birlikte stratejilerin benimsenmesini olumlu etkilediği görülmüştür. Böylece, bu stratejilerin benimsenmesi ile işletme kârı ve Tobin's Q açısından ölçülen iş performansının olumlu etkilediği tespit edilmiştir.

Literatür incelemesi sonucunda otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi uygulamalarının henüz başlangıç aşamasında olduğu ve yeteri kadar yaygınlaşmadığı ancak önemini koruduğu görülmektedir. Bununla beraber, daha önce yapılan çalışmalar çoğunlukla otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi ilke ve stratejilerin nasıl uygulandığı ve uygulanabileceği üzerinedir. Otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi ilke ve stratejilerin tanınırlığını arttırmak halen yeterli olmadığından çeşitli araştırma ve projelerle bu konunun aydınlatılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, ulusal ve uluslararası otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi ilke ve stratejilerine yönelik uygulamaların incelenip literatüre kazandırılması hem teori hem de deneysel çalışmalara yol gösterici olacağı gibi pratikte nasıl uygulandığına ve uygulanabileceği üzerine temel oluşturacaktır. Bu kapsamda, bu çalışmada ulusal ve uluslararası otel işletmeciliğinde döngüsel ekonomi ilke ve stratejilerinin benimsenip iş modellerinde nasıl uygulandığı karşılaştırmalı olarak incelenip analiz edilmiştir.

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Günümüzde iklim krizi ile ilgili endişelerin artmasıyla beraber sürdürülebilir uygulamaların işletmeler için önemi artmıştır. İklim ile ilgili yaşanan bu endişeler sonucunda işletmelerin hayatta kalabilmesi için doğrusal ekonomi temelindeki üretim, kullanım ve tüketim anlayışından üretim, kullanım, geri dönüşüm ve tekrar kullanım anlayışına geçilmesi gerektiğini ifade eden döngüsel ekonomi kavramı ortaya çıkmıştır. Döngüsel ekonomi kavramı gelişmiş ülkelerin gündeminde geniş konuma sahipken ülkemiz gündemine de girmeye başlamıştır. İşletmelerin faaliyetlerini gerçekleştirirken sürdürülebilir uygulamalara yönelmesi döngüsel ekonomi modeline geçişin başlangıç aşamasıdır. Yasal zorunluluklardan dolayı sürdürülebilir uygulamaları gerçekleştiren işletmeler olduğu gibi planlamalarını uzun vadeli ve çevreyi dikkate alarak yaptığı için sürdürülebilir uygulamaları tercih eden işletmeler de vardır.

Bu araştırmanın amacı, döngüsel ekonomi çerçevesinde ulusal ve uluslararası otel işletmelerinin sürdürülebilir uygulamalarının doküman analizi ile incelenip, benzerliklerin ve farklılıkların ortaya çıkarılmasıdır. Araştırmanın diğer bir amacı ise ulusal ve uluslararası otel işletmelerinin sürdürülebilir uygulamalardaki farklılıkları inceleyerek literatüre ve uygulamalara katkı sağlamaktır. Uzakdoğu merkezli uluslararası otel grubu ile ulusal otel grubunun sürdürülebilir uygulamaları arasındaki farklılıklar incelenerek ulusal otel işletmelerine tercih edilebilecek sürdürülebilir uygulamalar konusunda kaynak oluşturmak amaçlanmıştır. Doğrusal ekonominin sonuçları olarak atıkların giderek çoğalması ve kaynakların giderek azalmasından dolayı ülkeler, işletmeler ve toplumlar için döngüsel ekonomiye geçiş her geçen gün daha önemli hale gelmektedir. Doğal kaynaklara verilen tahribatta ve atık oluşumunda yüksek oranda paya sahip olan otel işletmelerinin refah seviyesi yüksek bir gelecek inşa edebilmek için faaliyetlerini döngüsel ekonomi çerçevesinde gerçekleştirmesi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, spesifik bir konu hakkında tutumlardaki farklılıklar doğal ortamda incelenerek, farklılıkların ortaya koyulması istendiği için nitel araştırma seçilmiştir. Nitel araştırma genellikle gözlemlerle, görüşmelerle ve doküman analizi ile yapılmaktadır. (Karataş, 2015: 69). Nitel araştırma yöntemi ile davranışların, tutumların, görüşlerin, deneyimlerin detaylarıyla anlaşılabilir, yorumlanıp betimlenmesini hedeflenmektedir. (Kıral, 2020). Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniğinin tercih edilmesinin sebebi; konu ile ilgili dokümanlar aracılığıyla detaylı bilgiye sahip olmak, araştırılan dokümanlar ile ulaşılan yeni fikirlerin paylaşılması istenmesidir. Araştırılan konuyla ilgili bilgilere ulaşılabilen yazılı dokümanların analiz edilmesi ile veriye ulaşılmasına doküman analizi denir. (Karataş, 2015: 72). Araştırmaların tamamlanması, doğrulanması ve desteklenmesinde dokümanlar kullanılmaktadır. Doküman incelemesi basılı olan veya olmayan bütün belgelerin incelenip değerlendirilebilmesi amacıyla

kullanılmaktadır. (Kıral, 2020). Dokümanlar incelenip konu ile ilgili verilere ulaşılarak karşılaştırma yapmak istenmiştir. Araştırma yapılırken gerçek bilgiye ulaşabilmek için daha önce kullanılmayan kanıtlara veri denilmektedir (Atlas, 2003: 35). Dokümanların seçilmesi ve dokümanlara ulaşılmasıyla verilerin analizine başlanmış olmaktadır. (Kıral, 2020). Bu araştırmada doküman analizi yapılarak otellerin web siteleri, otellerin web sitelerindeki raporlar, oteller hakkındaki yerli ve yabancı akademik çalışmalar, dergiler sistemli ve detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Doküman analizi ile başkaları tarafından hazırlanan bu verilerin araştırmacı tarafından veri olarak kullanılmasına ikincil veriler denilmektedir (Atlas, 2003: 35). Bu araştırmada ulusal ve uluslararası otel işletmelerinin döngüsel ekonomi çerçevesindeki tutumları doküman analizi ile detaylarıyla incelenmiştir. Araştırmada internet üzerinden ulaşılabilen otel yöneticilerinin dergi röportajları, otellerin web sitelerinde bulunan raporlar, oteller hakkında yapılmış akademik çalışmalar doküman olarak kullanılmıştır.

Doküman araştırması sonucunda ulaşılan veriler içerik analizi ile açıklanmaya çalışılıp; benzerlik ve benzer konudaki farklılıklar değerlendirilir. (Karataş, 2015: 70). Araştırmada ulusal ve uluslararası otel işletmelerinin döngüsel ekonomi çerçevesinde sürdürülebilir uygulamaları arasındaki benzerlik ve farklılıklar incelenmiştir. İçerik analizi; benzerlik veya benzer konuda farklılıkları ifade eden verilerin belirlenecek kavram ve temaların altında beraber değerlendirilerek okuyanın anlayacağı şekilde yorumlanmasıdır (Karataş, 2015: 74). Araştırmada otellerin sürdürülebilir uygulamalarındaki benzerlik ve farklılıklar aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

- Tasarım ve İnşaat Aşaması
- İşletme Aşaması
 - Kaynak Yönetimi
 - Atık Yönetimi
 - Sürdürülebilir Gıda Yönetimi
 - İnsan Kaynakları Yönetimi
 - Misafir Hizmetleri Yönetimi
 - Sosyal Çevre Yönetimi

Araştırmalar 2021 yılının Nisan ve Aralık ayları arasında yapılmıştır. İçerik analizinin temeldeki amacı, elde edilen verilerin açıklanabilmesi için kavram ve ilişkilere ulaşabilmektir. (Karataş, 2015: 74).

Bu araştırmanın evrenini uluslararası ve ulusal otel işletmeleri oluşturmaktadır. Nitel araştırmada evreni; araştırmadaki olguların barındırıldığı grup ve topluluklar ya da olgu ve olaylar oluşturmaktadır (Baltacı, 2018: 234). Evreni belirledikten sonraki aşamada; evren, en doğru şekilde yansıtılacağına inanılan, araştırma hakkındaki detaylı bilgilere ulaşılabilen düşünülen çerçevede daraltılarak örneklem oluşturulmaktadır. (Baltacı, 2018: 235). Araştırmada örneklem olarak sürdürülebilir uygulamaları ile ulusal çapta ön plana çıkan otel işletmelerinden olan Barut Hotels grubu ve sürdürülebilir uygulamaları ile uluslararası çapta ön plana çıkan otel işletmelerinden olan Six Senses Hotels Spa grubu anlatılmıştır. Araştırmanın örneklemi oluşturan otel işletmeleri hakkındaki genel bilgi aşağıdaki gibidir.

1995 yılında Tayland'da otelcilik sektörüne başlayan Six Senses Resorts Spas 17 ülkede 21 otelle hizmet vermektedir. Otelin hizmet verdiği ülkeler: Türkiye, Butan, Kamboçya, Çin, Fiji, Fransa, Endonezya, Maldivler, Umman, Portekiz, Seyşeller, Tayland, Vietnam, İsrail, Brezilya, İspanya, Hindistan şeklinde sıralanabilir. Grubun sektöre başladığı tarihten bugüne kadar kurguladığı işletme kimliği wellness ve sürdürülebilirliktir (Bayık, 2021). Six Senses, şirketlerinin yönergesine sürdürülebilirliği politika olarak bulunduran nadir otel işletmelerindedir. (Polat, 2010: 4). "Bespoke" ismiyle tanımladıkları yaklaşım ile misafirlerinin tatilleri süresince bütün ihtiyaçlarını karşılayarak keyifli zaman geçirmelerini sağlayıp aynı zamanda misafirlerinin kendilerini seçerek

sürdürülebilir uygulamalarına destek olmanın hazzını yaşamalarını hedeflemektedirler. (Özmen, 2020). Sürdürülebilirliğe sadece atıkların azaltılmasının ve atıkların dönüşümünün sağlanması olarak bakmayıp, otelleri buldukları bölgelerin birer parçası olarak görerek, bulunulan bölgenin ve çevrenin korunup gelişmesi için birçok çalışma gerçekleştirilmektedir (Bayık, 2021). Sürdürülebilir otel olmak için atılacak adımlara böyle bakıldığı zaman proaktif planlamalara ve sisteme ihtiyaç duyulacağı anlaşılmaktadır (Özmen, 2020).

1971 yılında Antalya'nın Manavgat ilçesi Side bölgesinde otelcilik sektörüne başlayan Barut Hotels yerli bir otel markası olup Antalya ve Fethiye'de olmak üzere toplam 13 otel ile hizmet vermektedir. Barut Hotels "We Care" isimli çevre bilinci projesini gerçekleştirerek bu kapsamda aşağıdakileri hedeflemektedir (Akgül, 2019).

- Tasarrufu sağlayacak modeller uygulayarak tüketimleri azaltıp, atık dönüşümüne önem verilmesi,
- Hazırlanan prosedürlerle çevreyi olumsuz yönde etkileyecek ürün kullanımını minimum seviyeye düşürmeye çalışılması,
- Doğal kaynak tüketimlerinin en aza indirilmesinin sağlanması,
- Bitkilerin ve hayvanların bakım ihtiyaçlarının karşılanıp korunması,
- Çalışanların çevreyle ilgili bilinçlerinin artırılması,
- Yerel halkı destekleyici yaklaşımlara sahip olunup, çevrenin ekonomisine destek verilmesidir.

Bu araştırma, döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliği için değerlendirilebilecek sürdürülebilir uygulamalarıyla uluslararası ve ulusal otel evreninde en çok dikkat çeken otellerden Six Senses Hotels Spas ve Barut Hotels grupları ile sınırlandırılmıştır. Doküman araştırması sonucunda elde edilen veriler ise içerik analizi ile incelenerek; benzerlik ve benzer konudaki farklılıklar değerlendirilmiştir.

5. BULGULAR

Doküman analizi sonucu elde edilen veriler içerik analizine göre kategorisel teknik ile incelendiğinde inşaat ve tasarım ana kategorisinde elde edilen bulgular Tablo 1'de sunulmuştur. Kategorisel tekniğe göre veriler önce ana kategorilere bölünerek, ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre alt kategoriler halinde gruplandırılması gerekmektedir. Böylece alt kategorilerin frekansı saptanarak, kategorilerin yoğunluğu ve önemi saptanır (Bilgin, 1988: 15). Bu çalışmada veriler kategorisel teknik ile analiz edilerek uluslararası ve ulusal otel grubunun döngüsel ekonomi çerçevesinde otel işletmeciliği uygulamalarının karşılaştırılması gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Bulguların Kategorisel Analizi: Tasarım ve İnşaat Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
Tasarım ve İnşaat Aşaması	Tasarım	Six Senses Hotels Spas	Pasif Tasarım ile doğal ısıtma, soğutma ve havalandırmadan maksimum yararlanılmaktadır (King, 2021). Su verimliliğini sağlamak için Gri Su Dönüşümü Sistemi, Yağmur Suyu Hasadı, Kanalizasyon arıtma tesisleri tasarlanmıştır (King, 2021). Aydınlatma ve diğer ekipmanlar enerji verimliliğini sağlayacak şekilde tasarlanmaktadır (King, 2021). Enerji Modellemesi sistemi ile binadaki enerji hareketleri analiz edilmektedir (King, 2021). LEED (Yeşil Bina) sertifikasına uygun binalar tasarlanmıştır. Oda içi tasarımlarında, çevreye ve insan sağlığına verilebilecek zararı önleyip enerji tasarrufu sağlamak için HVAC sistemi ile havalandırma sağlanmaktadır (King, 2021). Oda içi tasarımlarında, çevreye ve insan sağlığına verilecek zararları önlemek ve enerji verimliliğini sağlamak için odalar maksimum seviyede doğal güneş ışığı almaktadır (King, 2021).
		Barut Hotels	Barut Arum Collection otel 2018 yılı sonunda süit odalarını yenilerken tasarımda LED ampuller kullanmış olup ortalama tüketimi 15 watt' dan 9,5 watt'a düşürmüştür (Akgül, 2019). Barut Kemer Collection otel 2019 yılında aydınlatma, klima, asansör sistemleri tasarımıyla tasarruflu enerji tüketimi sistemine geçilerek tasarruf sağlanmıştır (Akgül, 2019). Barut Fethiye otel, odalarda varlık sensörlerinin tasarımıyla enerji tüketiminde ¼ tasarruf sağlamaktadır (Akgül, 2019).
	İnşaat	Six Senses Hotels Spas	Yenilenebilir enerji üretmek için Güneş Enerjisi, Fotovoltaik Enerji, Termal ve Elektrik Enerjisini Depolama, Derin Su Kaynaklarından Soğutma İhtiyacını Karşılama sistemleri inşa edilmiştir (King, 2021). Bina Otomasyon Sistemi kurularak; binanın havalandırma, aydınlatma, enerji sistemlerinin kontrolü sağlanmaktadır (King, 2021). Verimli Cam Sistemi inşa edilerek enerji tasarrufu sağlanmaktadır (King, 2021). LEED (Yeşil Bina) sertifikasına uygun binalar inşa edilmiştir. Bina Zarfı sistemi ile izolasyon sağlanmaktadır (King, 2021). Binalarda çevreye ve insan sağlığına verilebilecek zararı önlemek için düşük Uçucu Organik Bileşene (VOC) sahip boya, macun, tutkal, mobilya ve kumaş kullanılmaktadır (King, 2021).
		Barut Hotels	Barut Fethiye otel odalarında ve dış alanlarında ısıyı geçirmeyen yalıtımlı camlar kullanılmaktadır (Bilen, 2021). Barut Akra otelinde su tüketimini azaltmak için odaların ve genel alanların inşasında armatörler kullanılmıştır (Akgül, 2019). Barut Fethiye otel misafir odaların lavabolarının inşasında debili düşük 6l/dk. olan özel perlatörlü armatürler, duşlarda debili düşük 10l/dk. olan perlatörlü başlıklar kullanılarak su tasarrufu sağlanmaktadır (Bilen, 2021). Isı pompası sistemleri, hidrofor pompası ve merkezi klimanın santralinde kullanılan frekans invertörü ile elektrik tasarrufu sağlanmaktadır (Bilen, 2021: 23). Barut Kemer Collection otelin 2018 yılında 2.116 Mwh Lng tüketimi varken 2019 yılında ısıtma için kullanılan ekipman ve cihazları yenileyerek Lng tüketimini 1.963 Mwh'ye düşürmüştür (Akgül, 2019). Barut Fethiye otelde kullanılan bina otomasyonu aracılığıyla panolara hız sürücüsü yerleştirilip enerjiden tasarruf sağlanmaktadır (Bilen, 2021: 24).

Doküman analizi ile elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda uluslararası otel grubunun otel tasarımı ve inşaatı aşamasında uyulması zorunlu olan sürdürülebilirlikle ilgili standartlara sahip olduğu ve yatırımlarını bu standartlar çerçevesinde gerçekleştirdiği görülmektedir. Uluslararası otelin doğal kaynakları verimli kullanmak için yaptığı sürdürülebilir yatırımların daha kapsamlı ve yüksek maliyet gerektiren yatırımlar olduğu görülmektedir. Yapılan bu yatırımların maliyetlerinin yüksek olmasına rağmen uzun vadede hem ekonomik açıdan hem doğal kaynaklardan tasarruf sağlamak açısından fayda sağladığı otellerin verileri incelendiğinde görülmektedir. Uluslararası otelin doğal kaynaklardan elde edilebilecek yenilenebilir enerji üretimi için teknolojiden yararlanarak birçok seçenek yarattığı tespit edilmiştir. Ulusal otel grubu enerji verimliliğini sağlayabilmek için enerji tüketimlerini düşürecek uygulamalar yaparken, uluslararası otel grubunun yenilenebilir enerji üretimi sağlayarak, enerji tüketimini yenilenebilir enerjiden

karşılamaya yönelik uygulamalara önem verdiği görülmektedir. Six Senses Hotels Resorts ve Barut Hotels grubunun tasarım ve inşaat aşamaları sonucunda işletmenin faaliyete geçmesiyle beraber döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliğinde değerlendirilen sürdürülebilir uygulamalar; kaynak yönetimi, atık yönetimi, sürdürülebilir gıda yönetimi, insan kaynakları yönetimi, sosyal çevre yönetimi ve misafir hizmetleri yönetimi alt kategoriler altında incelenmiştir.

Tablo 2. Bulguların Kategorisel Analizi: Kaynak Yönetimi Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
İşletme Aşaması	Kaynak Yönetimi	Six Senses Hotels Spas	2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 370.388 kwh yenilenebilir enerji üretimi sağlanmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 111.385 kişinin temiz içme suyuna erişimi sağlanmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda misafirlere otel tarafından dolumu yapılan 617.102 şişe su servisi yapılmıştır (www.sixsenses.com, 2021). Six Senses Samui otel 2013 yılında Hava Kaynaklı Isı Pompası Sistemi ile yılda 2.000 dolar enerjiden tasarruf sağlamıştır. Otele alınacak ürünlerin tamamı kaynağın karbon emisyonu analizi yapılarak satın alma kararı verilmiştir. Six Senses Fiji otel Tesla marka 400 MWh güneş enerjisi depolama piline sahip olup, enerji ihtiyacının tamamını güneş enerjisinden elde etmeyi hedeflemektedir. Six Senses İbiza otel Balear denizine kurduğu Derin Suda Soğutma sistemi ile otelin soğutma ihtiyacını karşılamaktadır. Six Senses Ninh Van Bay 2017 yılında ayda 20.000 kWh yenilenebilir enerji üretimi yaparak yılda 20.000 dolar tasarruf sağlamıştır (King, 2021: 5). Karbon ayak izinin azaltılması için satın alınan ürünlerin tamamı 200 km çap alandaki üreticilerden ve tedarikçilerden alınmaktadır (Bayık, 2021). Gıda ürünleri mümkün oldukça yerli üreticilerden temin ediliyor (Özdemir N. O., 2021).
		Barut Hotels	Barut Hotels grubunda 2019 yılında elektrik tüketimi 11.992.371 kWh, su tüketimi 102.949 m ³ , Lng tüketimi 196.300 kwh azaltılarak enerjiden tasarruf sağlanmıştır. Barut Acanthus otelinde daha önce kullanılan Bermuda Grass çim türü yerine 2019 yılında 1000 m ² Zoysia Japonica çim türü dikimi yapılarak; su tüketiminde 1/3, enerji tüketiminden 1/2, gübre tüketiminden 1/2 tasarruf sağlanmıştır. Barut Akra otelinde bahçe sulaması damlama yöntemi ile yapılarak su tasarrufu sağlanmaktadır. Barut B Suit otel 2019 yılında Atma-Dönüştür-Kullan politikası ile kullanım dışı olan yürüyüş yolu ahşaplarından dolap kapağı, korumalık ve duvar kaplaması üretimi sağlamıştır (Akgül, 2019). Barut Fethiye otel bünyesinde bulundurduğu güneş enerjisi panelleri ile ihtiyaç duyulan ısıtılmış su miktarının %65'ini karşılamaktadır. Barut Fethiye otelde havuzların sıcaklıkları aktif olarak kontrol edilip gereksiz ısıtma olması durumunda müdahale edilerek enerji tüketiminden tasarruf sağlanmaktadır. Barut Fethiye otelde havuzlardaki ters yıkamadan elde edilen sular yeniden kullanılarak sudan tasarruf sağlanmaktadır.. Barut Fethiye otel ortak kullanım tuvaletlerindeki pisuarlarda fotosel uygulanarak su tüketiminde tasarruf sağlanmıştır. Barut Fethiye otelde oda bloklarının soğutma sistemleri zamanlamaları güncellenerek ihtiyaç durumunda çalıştırılarak enerjiden tasarruf sağlanmaktadır (Bilen, 2021).

Tablo 2’de görüldüğü gibi, kaynakların verimli kullanılması için her iki otel grubunun da birçok benzer uygulamayı gerçekleştirdiği görülmektedir. Her iki otel grubunun da su kaynaklarının verimli kullanılması için arıtma tesislerine sahip olduğu, su ve enerji kaynaklarını verimli kullanmak için otomasyon sistemlerine, analiz sistemlerine sahip oldukları, malzeme alımlarından oluşacak karbon ayak izinin azaltılması için tedarikçilerini yakın çevreden seçmeye çalıştıkları görülmektedir. Uluslararası otel kaynak verimliliği için yapılan tasarruflar sonucunda elde edilen kazançların mali değerlerini de belirtebilirken ulusal otel grubunun yapılan tasarrufların karşılığında elde edilen kazançların ekonomik karşılıklarını belirtmediği gözlemlenmiştir.

Tablo 3. Bulguların Kategorisel Analizi: Atık Yönetimi Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
İşletme Aşaması	Atık Yönetimi	Six Senses Hotels Spas	Otelin bütün süreçlerinde karbon ayak izi ölçümleri yapıp, karbon ayak izinin sifıra düşürülmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Ayrıştırılan atıklardan Earth Lab'da çalışmalar yapılarak koruyucu nemlendiriciler, mayalanmış içecek çeşitleri, sabunlar, mumlar, diş macunları üretimi yapılmaktadır (Özmen, 2020). Otellerin inşaatında ve sonrasında ahşaptan oluşan atıklar ile hayvanlar için barınaklar inşa edilmiştir. Oda kapılarının anahtarlıkları ahşaptan yapılarak atık oluşumunun önüne geçilmiştir. Atık yemeklerin ayrışımı yapılarak hayvan barınaklarına gönderilmesi ve tesislerin içerisinde bulunan doğal bahçelerde gübre olarak kullanılması sağlanmıştır. Ayrıştırılmış atıklar ile gübrenin elde edilmesi sağlanıp, otellerde bulunan doğal bahçelerde kullanılıyor. Atık yağlar Earth Lab etkinliklerinde mum yapımı için kullanılıyor. Kullanım dışı olan çarşafardan elde edilen torbalar depolarda ürün muhafaza etmek için kullanılmaktadır (Bayık, 2021). 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 152.773 m ³ atık suyun geri dönüşümü sağlanmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda çalışanlar, misafirler ve üyeler tarafından gönüllü olarak 19.084 kg çöp toplanmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 134.082 kg kompost toprağı zenginleştirmek için kullanılmıştır (www.sixsenses.com, 2021). İstanbul'daki Six Senses otelde plastik kullanımı 2021 yılında %10'a düşürülmüştür (Özdemir N. O., 2021).
		Barut Hotels	Barut Kemer oteli 2019 yılında 4,8 ton karpuz ve kavun kabuk atığının ayrışımını sağlayarak yerel halkın hayvanlarına yem olarak kullanabilmesi için değerlendirmiştir. Barut Kemer otel 2018 yılında 9.536 adet tek kullanımlık plastik ambalajlı reçel atığını 2019 yılında 432 adete düşürmüştür. 2019 yılında Barut Hotels grubunda plastik atık miktarı 1.176.162 adet, plastik pipet atık miktarının 1.276.600 adet, kâğıt kullanımı 136.429 kg, cam atık miktarı 48.980 adet, bitkisel atık yağ miktarı 7.260 kg azaltılarak tasarruf sağlanmıştır. Barut Sorgun otel 2019 yılında personel yemekhanesinde cam bardak kullanımına geçerek 96.000 tane atığa sebep olacak plastik tüketimi engellenmiştir. Barut Sorgun otel 2019 yılında hayvan barınağına 2.080 kg yemek atığı göndermiştir. Barut Hemera otel fırtına sonrasında sahile vuran ağaç parçalarından heykeller yaparak çevre için farkındalık yaratmıştır. Barut Acanthus otelde misafirlere verilen plastik plaj çantası 2019 yılı itibari ile keten çanta olarak değiştirilmiş, misafirlere servis edilen plastik su kaldırılıp cam sürahilerde su servisi yapılmaya başlanmış, plastik pipet tamamen kaldırılıp yerine buğdaydan veya kâğıttan üretilen pipetler kullanılmaya başlanmıştır. Barut Fethiye otelin arıtma tesisine 2019 yılında susuzlaştırma ünitesinin ilave edilmesiyle oluşan arıtma çamurunun hacmi %95 azaltılarak karbon ayak izinin azaltılması sağlanmıştır (Akgül, 2019). Barut Fethiye otel havuz temizliğinde bakırdan ve gümüşten iyon kullanılarak kimyasal tüketimi azaltılmış olup ½ ile ¾ arasında tasarruf sağlamaktadır. Barut Fethiye otel soğuk depolarında ozona zarar veren CFC (Chlorofluorocarbon) gazı kullanılmayıp, R404A gaz tercih edilmektedir. Barut Fethiye otel bünyesinde bulundurduğu günlük 750m ³ kapasiteye sahip atık su sistemi aracılığıyla elde ettiği arıtılmış suyu bahçe sulamasında kullanılmaktadır (Bilen, 2021: 24).

Her iki otelin de atıkların ayrışımı ve geri dönüşüme kazandırılması konusunda önemli uygulamalara sahip olduğu görülmektedir. Her iki otel inşaat ve sonrasında çıkan ahşap atıkları değerlendirme konusunda benzer uygulamalara sahip olup, çıkan ahşap atıklardan hayvan barınağı yaptıkları görülmektedir. Uluslararası otel grubunun atık miktarını azaltmak için su servisini misafirlere kendi tasarladıkları cam şişeleri doldurarak yaptıkları görülürken ülkemizde yasal engellerden dolayı bu uygulama yapılamamaktadır. Uluslararası otel grubu yemek, çay ve kahve atıklarının ciddi oranda ayrışımını sağlayarak gübre olarak kullanılmasını sağladığı tespit edilmiştir. Yemek atıklarının ayrıştırılarak hayvan barınaklarına gönderilmesi her iki otel grubunda

görülse de ulusal otel grubu tesis bazında uygulamayı yapabilirken uluslararası otel grubunun tüm tesislerinde bu uygulamayı yaptığı görülmektedir. Her iki otelinde faaliyetlerini karbon ayak izini azaltacak şekilde planlamasına rağmen uluslararası otel grubunun faaliyetlerinin tamamının karbon ayak izi ölçümünü yaparak daha net verilere sahip olabildiği görülmektedir. Uluslararası otel grubunun tüm tesislerinde bulunan Eart Lab ismini verdikleri bölümde misafir ve çalışanların sürdürülebilir uygulamalarda bulunduğu görülmektedir. Bu uygulama alanı kapsamında kullanım dışı olan ürünlerin dönüşümü sağlanarak atık haline gelmesi engellenip aynı amaçla ya da farklı amaçla kullanılması sağlandığı görülmektedir. Çevre için ciddi hasara sebep olan atık bitkisel yağlardan mum üretiminin sağlanması buna örnek olarak verilebilir. Uluslararası otelin bu uygulama alanını tüm tesislerinde bulundurması sürdürülebilir otelcilik için şirket politikalarındaki yerini göstermektedir. Eart Lab'ın, misafirlerin sürdürülebilir çalışmalara katılımını sağlayarak hem misafir memnuniyeti sağlamaya hem farkındalık yaratmaya katkı sağladığı görülmektedir. Uluslararası otelin atık yönetimi çalışmaları kapsamında kullanım dışı olan çarşaflardan bez torba üretimi sağlayıp bu torbaları hem tesis içerisinde depolamada kullanması hem de tedarikçilerinin malzeme transferlerinde kullanması dikkat çeken sürdürülebilir bir uygulamadır.

Tablo 4. Bulguların Kategorisel Analizi: Sürdürülebilir Gıda Yönetimi Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
İşletme Aşaması	Sürdürülebilir Gıda Yönetimi	Six Senses Hotels Spas	Yemek menüleri mevsime göre hazırlanıp yemeklerin yapımında organik ürünler kullanılmaktadır. Otellerde hazır gıda kullanılmamaktadır. Yiyecekler ve içecekleri tatlandırmak için meyvelerin ve sebzelerin içerisinde bulunan şeker kullanılmaktadır. Sebze ve içecek çeşitleri gibi çoğu ürünü tedarikçilerden almayıp otel tarafından üretilmektedir (Özdemir N. O., 2021). 2020 yılında doğal yolla beslenen Six Senses tavuklarından 88.724 organik yumurta misafirlere servis edilmektedir. 2020 yılında restoranlarda 33.459 kg organik sebze servis edilmektedir (www.sixsenses.com, 2021). Otellerde kendi doğal meyve ve sebzelerin yetiştirildiği bahçeler bulunmaktadır (Bayık, 2021).

Uluslararası otel grubunun tüm tesislerinde sürdürülebilir gıda sağlamak için organik meyve, sebze bahçelerine sahip olduğu, tesislerin içerisindeki tavuklardan organik yumurta elde ettiği, paketlenmiş hazır gıda kullanmadığı, yiyecek ve içecek servislerindeki şeker ihtiyaçlarını yine yiyecek ve içeceklerden sağladığı şekerden karşıladığı görülmektedir ancak ulusal otel grubunda buna benzer sürdürülebilir gıda uygulamaları görülmemektedir.

Tablo 5. Bulguların Kategorisel Analizi: İnsan Kaynakları Yönetimi Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
İşletme Aşaması	İnsan Kaynakları Yönetimi	Six Senses Hotels Spas	2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda "2824 çalışanın "Plastic Free" eğitimlerine katılımı sağlanmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda "2954 çalışanın "Sıfır Atık" eğitimine katılımı sağlanmıştır (www.sixsenses.com, 2021). Six Senses otellerinde Sürdürülebilirlik çalışmalarının planlı, organize ve detaylı bir şekilde yönetilebilmesi için Sürdürülebilirlik Müdürü pozisyonu bulunmaktadır (Özmen, 2020). Enerji yönetimine ilişkin kurumsal politikalar yürütmek için tüm tesislerde yerel halktan seçilmiş Teknik Servis Direktörü ve Sürdürülebilirlik Müdürünün başkanlığını yaptığı, diğer tüm departman yöneticilerinin de dahil olduğu komiteler bulunmaktadır (King, 2021: 18).
		Barut Hotels	Barut Fethiye otelde sürdürülebilir otelcilik uygulamaları için çevre mühendisi pozisyonunda çalışan bulunmaktadır olup, genel müdüre bağlı olarak çalışmaktadır. Barut Fethiye otelde çevre mühendisi tarafından çalışanlara; sıfır atık, enerji tasarrufu ve çevre ile ilgili konularda eğitim verilmektedir (Bilen, 2021).

Uluslararası otel işletmesi sürdürülebilirlik faaliyetlerini daha planlı ve kontrollü gerçekleştirebilmek için tüm tesislerinde Sürdürülebilirlik Müdürü pozisyonunda çalışana sahipken ulusal otel işletmesi sürdürülebilirlik konusundaki uygulamalar için tesislerinden sadece birinde Çevre Mühendisi pozisyonunda çalışana sahip olduğu görülmektedir. Uluslararası otel işletmesinin çevre ile ilgili çalışanlara verilen eğitimlerin daha sistemli şekilde takibini yaparak kayıt altına aldığı görülmektedir.

Tablo 6. Bulguların Kategorisel Analizi: Sosyal Çevre Yönetimi Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
İşletme Aşaması	Sosyal Çevre Yönetimi	Six Senses Hotels Spas	2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 260.555 metrekare doğal yaşam alanı korunup, restore edilmiştir. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda yerel halktan 4195 kişiye çeşitli konularda eğitim verilmiştir. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda Otellerin sahilinde 2.792 tane nesli tükenmekteki kaplumbağa yumurtası çıkmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 536.240 kişiye tıbbi yardım yapılmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda çevre etkinliklerine; 4.317 misafirin ve 17.000'den fazla paydaş, çalışan ve çalışanların ailesinin, katılımı sağlanmıştır. 2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 820 parça mercan dikilmiştir (www.sixsenses.com, 2021). Bütün Six Senses otellerde odalardan elde edilen gelirlerin %0,5'i ve satılan su gelirlerinin %50'si Sürdürülebilirlik Fonunda biriktirilerek bu para sürdürülebilirliği desteklemek için yapılan ulusal veya uluslararası çalışmalarda kullanılmaktadır. Six Senses Hotels Resort, İstanbul'daki otelinin sürdürülebilirlik fonu içerisindeki toplanan kazancın hepsini ormanların ve doğal alanların iyileştirilmesi için Tema Vakfına bağışlamıştır (foodinlife.com, 2021). Tedarikçilerin plastik poşet atığı oluşturmamasını engellemek için, oteldeki kullanılmayacak durumdaki çarşafardan bez poşet yapıp tedarikçilerin ürünleri bu bez poşetlerle ulaştırması sağlanmaktadır. Tedarikçilerden temin edilecek ürünlerin imalatı esnasında üreticilerle iletişime geçerek üretimin verimliliğinin artırılıp karbon ayak izinin azaltılması için çalışmalar yapılmaktadır. Otel çevresinde bulunan sahipsiz hayvanların barınma, yemek ve ilaç ihtiyaçlarını gidermek için derneklerle çalışmalar yapılmaktadır. İstanbul'da bulunan Six Senses otel Türk Deniz Araştırma Vakfı ile anlaşma yapıp, Earth Lab'da geri dönüşüm ile ilgili ve otele ait tekne ile denizdeki yaşamla ilgili araştırma yapılabilmesine olanak sağlanmıştır. İstanbul'daki Six Senses otel T.C Orman Bakanlığı aracılığıyla Belgrad Ormanı'ndaki geyiklerin korunması için çalışma planlanmıştır. Tedarikçileri, otele ait sürdürülebilirlik standartlarına uyumlu duruma getirmek için çalışmalar yapıp, bununla beraber rakiplerinde sürdürülebilirlik için örnek alabileceği uygulamalar yapılmıştır (Bayık, 2021).
		Barut Hotels	Barut Fethiye otel hammadde satın alımlarının %95'ini yerel çevreden gerçekleştirmektedir. Barut Hotels grubunda malzeme satın alımları aşamasında tedarikçilerin uyması gereken çevreyle ilgili standartlar oluşturulmuş olup satın alma kararlarında tedarikçilerin bu standartlara uyup uymadığı kontrol edilmektedir (Bilen, 2021: 26). Barut Kemer otel 2019 yılında 75 kg mavi şişe kapağı toplayarak Türkiye Omurilik Felçliler Derneği'ne destekte bulunmuştur. Ayrıca Tema Vakfı'na da düzenli bağışlarda bulunmaktadır. Barut Acanthus otelinde yaşayan kedilerin barınma ihtiyaçlarının karşılanması için otel tarafından kedi evleri yapılmıştır. Barut Sorgun otel kullanım dışı olan çarşaf vb. malzemeleri belediye aracılığı ile sosyal yardımlaşma derneklerine bağışlamaktadır. Barut Hotels sürdürülebilir otelcilik kapsamında otellerin bulunduğu konum çevresindeki bitkilerin ve hayvanların anlatıldığı kitaplar aracılığıyla misafirlerinin ve çalışanlarının bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır (Akgül, 2019).

Uluslararası otel grubu doğayı ve sosyal çevreyi korumaya yönelik verdiği destekler daha kapsamlı ve ayrıntılı iken ulusal otel işletmesinde verilen desteklerin daha dar kapsamlı olduğu görülmektedir. Uluslararası otel işletmesinin tüm gelirlerinden ve su satışı gelirlerinden belli bir miktardaki oranı Sürdürülebilirlik Fonunda biriktirerek sürdürülebilirlik konusundaki faaliyetler için sosyal çevreyi desteklemede kullanması sürdürülebilirlik açısından dikkat çeken bir uygulamadır.

Tablo 7. Bulguların Kategorisel Analizi: Misafir Hizmetleri Yönetimi Aşaması

Ana Kategori	Alt Kategori	Otel	Açıklama
İşletme Aşaması	İnsan Kaynakları Yönetimi	Six Senses Hotels Spas	2020 yılında Six Senses Hotels Spas grubunda 16.730 misafirin gönüllü olarak çevre yardım ve desteklemelerine katılımı sağlanmıştır (www.sixsenses.com, 2021). Misafirlerin bisiklet sürerek yenilenebilir enerji üretimi sağlayabilecekleri aktivitelerle hem misafirlerinin sağlığına hem de çevreye katkı sağlanmaktadır (King, 2021, s. 21). Earth Lab atölyesinde atıkların geri dönüşümü ile ürün elde etme etkinlikleri sayesinde misafirlerin sürdürülebilirlik konusunda ilgileri çekilmektedir (Özmen, 2020). Misafirlerin, Earth Lab'daki etkinliklerde tarifleri öğrenmeleri ve kendi deneyimlerini paylaşımlarıyla hem misafir memnuniyeti sağlanıp hem de kültür etkileşiminde bulunmaktadır (Özmen, 2020).
		Barut Hotels	Barut Akra otelde misafirlerin en az iki gün oda temizliği istememesi durumunda misafirlere Yeşile Destek Kartı adı verilen otel harcamalarında kullanabilecekleri indirim kuponu verilmektedir (Akgül, 2019). Barut Fethiye otelde geliri Hayvan Barınağı'na bağışlanmak üzere bitince tohuma dönen kalem satışı yapılarak hem misafirlerin dikkatinin çekilmesi sağlanmış hem de havyan barınağına destekte bulunmaktadır (Bilen, 2021).

Uluslararası ve ulusal otel grubu müşteri hizmetleri aşamasında döngüsel ekonomi anlayışı konusunda müşterilerin farkındalık kazanmasına yönelik benzer uygulamalar düzenlemişlerdir. Bu tür aktivite ve uygulamalar sadece müşterilerin farkındalık kazanması ile kalmayıp aynı zamanda müşterilerin sağlığını ve memnuniyetini artıracak eylemler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8. Kategorisel Analizin Sayısallaştırılması

Ana Kategori	Alt Kategori	Six Senses Hotels Spas	Barut Hotels
Tasarım ve İnşaat Aşaması	Tasarım Aşaması	7	3
	İnşaat Aşaması	6	6
İşletme Aşaması	Kaynak Yönetimi	10	9
	Atık Yönetimi	12	11
	Sürdürülebilir Gıda Yönetimi	6	-
	İnsan Kaynakları Yönetimi	4	2
	Sosyal Çevre Yönetimi	14	6
	Misafir Hizmetleri Yönetimi	4	2

Tablo 8 değerlendirildiğinde, uluslararası otel grubunun tasarım aşamasındaki uygulamaları (7) ulusal otel grubunun uygulamalarından (3) daha fazla olduğu görülmektedir. İnşaat aşamasında ise uluslararası otel grubunun uygulamaları (6) ile ulusal otel grubunun uygulamalarının (6) eşit olduğu görülmektedir. İşletme aşamasındaki uygulamalar incelendiğinde uluslararası otel grubunun uygulamalarının (kaynak yönetimi, 10; atık yönetimi, 12; sürdürülebilir gıda yönetimi, 6; insan kaynakları yönetimi, 4; sosyal çevre yönetimi, 14; misafir hizmetleri yönetimi, 4) ulusal otel grubunun uygulamalarından (kaynak yönetimi, 9; atık yönetimi, 11; sürdürülebilir gıda yönetimi, 0; insan kaynakları yönetimi, 2; sosyal çevre yönetimi, 6; misafir hizmetleri yönetimi, 2) daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Son olarak; döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliği uygulamalarının henüz başlangıç aşamasında olduğu ve standardizasyonu için yetkili kuruluşların destek, teşvik ve yaptırımlar açısından harekete geçmesi gerektiği düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu projede otel işletmelerinin; tasarım, inşaat ve işletme aşamalarındaki tüm faaliyetleri incelenip, işletmelerin faaliyetlerini doğrusal ekonomi bakış açısıyla gerçekleştirebilmesi için gereken sürdürülebilir uygulamalar incelenmiştir. Döngüsel ekonomi bakış açısıyla değerlendirilebilecek sürdürülebilir uygulamaları ile ulusal çapta dikkat çeken otellerden biri olan Barut Hotels grubu ve sürdürülebilir uygulamalarıyla uluslararası çapta dikkat çeken otellerden biri olan Six Senses Hotels Spas gruplarının uygulamaları karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonucunda döngüsel ekonomi anlayışıyla otel işletmeciliğinin mümkün olduğu ancak yüksek maliyetli yatırımlar gerektirdiği için uzun vadeli planlamalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Otel işletmelerinin tasarım ve inşaat aşamasındayken enerji tüketimlerini karşılamak için yenilebilir enerji üretimi sağlayacak sistemlere, su kaynaklarının geri dönüşümünü sağlayıp tekrar kullanabilecek duruma getirecek sistemlere yatırım yapması gerekmektedir. Otelin inşa edileceği konuma karar verirken güneş, su gibi doğal kaynaklardan maksimum fayda sağlanabilecek yerler seçilmelidir. Bina içi tasarımı çevre ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde tasarlanmalıdır. İşletmenin faaliyetlerinin tamamını sürdürülebilirlik kapsamında değerlendirip, takip edip, planlamak üzere görevlendirilmiş bir çalışan organizasyon şemasına dahil edilmelidir. Otel işletmesinin döngüsel ekonomi ile yönetilebilmesi için enerji ihtiyacını yenilenebilir enerjiden, su ihtiyacını yağmur hasadı yöntemi veya geri dönüşüm sistemlerinden elde edebilmesi gerekmektedir. Atık oluşumunu engellemek için tedarikçilerden başlanarak tüm üretim süreci geri dönüşüme uygun şekilde planlanmalıdır. Satın alma, çalışan ve misafir ulaşımından kaynaklanacak karbon ayak izi planlanarak ulaşımlar mümkün olan en yakın mesafelerden sağlanmalıdır. Bu sayede yerel kalkın sosyal ve ekonomik anlamda kalkınmasına da katkı sağlanacaktır. Üretim ve kullanım sonucunda kullanım dışı kalan ürünlerin tamamının ayrışımı sağlanıp mümkünse tesis içerisinde değilse dışarıdan destek alınarak dönüşümü sağlanıp tekrar kullanılabilir hale getirilmelidir. Ayrıştırılan yiyecek ve içecek atıkları hayvan barınaklarına gönderilmeli ya da gübre olarak değerlendirilmelidir.

Otel işletmelerinin varlığını sürdürebilmesi için misafir memnuniyetini sağlayabilmesi gerekmektedir. Otelin döngüsel ekonomi ile yönetilerek varlığını sürdürebilmesi için misafirleri bu döngünün içerisine dahil edip, sürdürülebilir uygulamaların misafirlere verilen hizmette aksaklıklara sebep olmadan misafirlerin de memnun kalacağı uygulamalar olması gerekmektedir. Organik bahçeden meyve sebze hasadı, geri dönüşüm atölyesinde atık yağlardan mum üretimi, sürdürülebilir spor aletlerinden yenilebilir enerji üretimi gibi uygulamaları misafir etkinliği kapsamında değerlendirerek misafir memnuniyeti sağlanmalıdır. Bu uygulamalarla hem misafir memnuniyeti hem misafir farkındalığı hem de sürdürülebilir kazanç sağlanmalıdır. Misafirlere oteli tercih ederek aynı zamanda çevreye katkı sağladıkları hissettirilmelidir.

Döngüsel ekonomi ile yönetim sağlayabilmek için sosyal çevre ile sürekli etkileşim içerisinde olmak gerekmektedir. Sürdürülebilir uygulamalarla ilgili çalışma yapan kuruluşlara otelin imkanları ile destek sağlanmalıdır. Yerel halkın refah seviyesini yükseltmek için ihtiyaçlar belirlenip gerekli destek sağlanmalıdır. Six Senses Hotels Resorts grubu gibi kazançların belli bir oranı ayrılarak sürekli olarak sürdürülebilirlik konusunda destek için vakıf, dernek gibi kuruluşlara bağışlanmalıdır. Hayvanların ve bitkilerin yaşamına katkı sağlayacak uygulamalarda bulunarak fauna ve floranın gelişmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Akdemir, P. (2021). COVID-19 Pandemi Sürecinde Turizm İşletmelerinde Atık Yönetimi: Bir Çözüm Önerisi Olarak Döngüsel Ekonomi. *İşletme Akademisi Dergisi*, 2 (4), 366-380. DOI:10.26677/TR1010.2021.913.
- Akgül, B. (2019). Barut Hotels We Care Raporu. 28.12.2021 tarihinde https://www.baruthotels.com/pdfs/BARUT_HOTELS_WE_CARE_RAPORU_2019.pdf adresinden erişildi.

- Atlas, M. (2003). Bilimsel Bir Araştırmanın Adımları. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 25-41.
- Balçı, A. (2016). Sürdürülebilir Tasarımın Otel Odalarının Niteliklerine Etkisinin İncelenmesi-Türkiye'deki Oteller Örneği, (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Bayık, K. (2021, Temmuz 22). Fark Yaratan Sürdürülebilirlik Yaklaşımları. PlumeMag. (B. Ayyıldız, Röportaj Yapan). 01.11.2021 tarihinde <https://www.plumemag.com/six-senses-fark-yaratan-surdurulebilirlik-yaklasimlari/> adresinden erişildi.
- Bilen, G. (2021, 09 01). Tui Sensatori Barut Fethiye 2021 Sürdürülebilirlik Raporu. 01.09.2021 tarihinde https://www.barutsensatorifethiye.com/files/Surdurulebilirlik_raporu_Sensatori_2015_2021_tr.pdf adresinden erişildi.
- Bilgin, N. (2000). İçerik Analizi. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Bohdanowicz, P. (2006). Environmental Awareness and Initiatives in the Swedish and Polish Hotel Industries—Survey Results, *International Journal of Hospitality Management*, 25 (4): 662-682. DOI:10.1016/j.ijhm.2005.06.006.
- Canbay, N. (2011). Turizm Sektöründe Yükselen Trend Yeşil Oteller. *Yeşilbina Sürdürülebilir Yapı Teknolojileri Dergisi (E-dergi)*, Eylül- Ekim, 9. 20 Aralık 2021 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/index800.htm> adresinden erişildi.
- Demir, M. (2020). Sürdürülebilir Turizm ve Otel İşletmeleri. M. Kozak (Ed.) içinde *Sürdürülebilir Turizm* (ss. 161-174). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Dilek, E. (2018). Konaklama İşletmelerinde Yeşil Uygulamalar. L. Atay, ve H. Korkmaz (Ed.) içinde *Turizm İşletmelerinde Yeşil Uygulamalar* (ss. 69-92). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Florido, C., Jacob, M. ve Payeras, M. (2019). How to Carry out the Transition towards a More Circular Tourist Activity in the Hotel Sector: The Role of Innovation, *Administrative Sciences*, 9 (47). DOI:10.3390/admsci9020047.
- Gandhi, P., Yadav, M., Paritosh, K., Pareek, N., Lizasoain, J., Bauer, A. ve Vivekanand V. (2020). Food Wastes From Hospitality Sector As Versatile Bioresources For Bio-Products: An Overview. *Journal of Material Cycles and Waste Management*, 22:955-964. <https://doi.org/10.1007/s10163-020-01034-1>.
- Ioannidis, A., Chalvatzis, K. J., Leonidou, L. C. ve Feng, Z. (2021). Applying the Reduce, Reuse, and Recycle Principle in the Hospitality Sector: Its Antecedents and Performance Implications. *Business Strategy and The Environment*, 30, 3394-3410. DOI: 10.1002/bse.2809.
- Jones, P., ve Wynn, M. G. (2018). The Circular Economy, Natural Capital and Resilience in Tourism and Hospitality. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 31(6), 2544-2563. DOI: 10.1108/IJCHM-05-2018-0370.
- Julião, J., Gaspar, M., Tjahjono, B. ve Rocha: (2019). Exploring Circular Economy in the Hospitality Industry. J. Machado, F. Soares ve G. Veiga (Eds.) *Innovation, Engineering and Entrepreneurship* içinde (ss. 953-960). Cham: Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-91334-6_131.
- Kadaei, S., Sadeghian: M. S., Majidi, M., Asaee, Q. ve Mehr, H. H. (2021). Hotel Construction Management considering Sustainability Architecture and Environmental Issues, *Hindawi Shock and Vibration*, 2021: 1-13. <https://doi.org/10.1155/2021/6363571>
- Karaca, Ş. (2013). Tüketicilerin Yeşil Ürünlerle İlişkin Tutumlarının İncelenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 99-111.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1156348>.

- King, M. L. (2021). Six Senses Hotels Resort Spas Sustainability. 12.12.2021 tarihinde <https://iea.blob.core.windows.net/assets/imports/events/613/SixSensesHotelsResortsandSpasJosephJoshuaGarcia.pdf> adresinden erişildi.
- Korkmaz, H., ve Atay, L. (2017). *Otel İşletmelerinde Yeşil Pazarlama ve Yeşil Rekabet*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Manniche, J. Larsen, K.T. Broegaard, R. ve Holland, E. (2017), Destination: A Circular Tourism Economy. 12.02.2022 tarihinde https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/cirtoinno-handbook_eng-rev.-4.pdf adresinden erişildi.
- Önder, H. (2018). Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışında Yeni Bir Kavram: Döngüsel Ekonomi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 57, 196-204.
- Özdemir, N. O. (2021, 06 17). Sürdürülebilirlik Adına. Timeout. (T. O. Editörleri, Röportaj Yapan). 01.11.2021 tarihinde <https://www.timeout.com/istanbul/tr/restoranlar/surdurulebilirlik-adina> adresinden erişildi.
- Özgen, I. (2020). Sürdürülebilir Turizm ve Yiyecek-İçecek İşletmeleri. M. Kozak (Ed.) içinde *Sürdürülebilir Turizm* (ss. 175-190). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özmen, A. (2020, 01 01). Six Senses Sürdürülebilirlik Şefi ile Doğaya Saygılı Lüks Otel Deneyimi. Livetobloom. (B. Erbaş, Röportaj Yapan). 01.11.2021 tarihinde <https://livetobloom.com/six-senses-surdurulebilirlik-sefi-ile-dogaya-saygili-luks-otel-deneyimi/> adresinden erişildi.
- Pamfilie, R., Firoiu, D., Croitoru, A.G. ve Ionescu, G. H. (2018). Circular Economy – A New Direction for the Sustainability of the Hotel Industry in Romania? *Amfiteatru Economic*, 48 (20), 388-404. DOI:10.24818/EA/2018/48/388.
- Polat, N. (2010). Sustainable Design and Construction Criteria In Hotels. *Uluslararası Sürdürülebilir Yapılar Sempozyumu (ISBS)*. Ankara, 281-285.
- Rheede, A. van (2012). Circular Economy As an Accelerator for Sustainable Experiences in the Hospitality and Tourism Industry.18.02.2022 tarihinde https://www.academia.edu/17064315/Circular_Economy_as_an_Accelerator_for_Sustainable_Experiences_in_the_Hospitality_and_Tourism_Industry adresinden erişildi.
- Rodríguez-Antón, J. M., ve Alonso-Almeida, M. D. M. (2019). The Circular Economy Strategy in Hospitality: A Multicase Approach. *Sustainability*, 11 (20), 5665.
- Sağır, G. (2017). Küreselleşmeden Geleneksele Dönüşte Slow Food ve Cittaslow Hareketi. *The Journal of Social Science*, 1(2), 50-59.
- Silva P. M., Silva, L. M. ve Echeveste: S. (2021). Circular Economy in Tourism and Hospitality: Analysis of Scientific Production on the Theme. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation (EJTHR)*, 11(1), 45-53.
- Sorin, F. ve Sivarajah, U. (2021). Exploring Circular Economy in the Hospitality Industry: Empirical Evidence from Scandinavian Hotel Operators. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 21(3), 265-285. DOI: 10.1080/15022250.2021.1921021.
- Wu, K.S. ve Teng, Y.M. (2011). Applying the Extended Theory of Planned Behavior to Predict the Intention of Visiting a Green Hotel, *African Journal of Business Management*, (17): 7579-7587. DOI: 10.5897/AJBM11.684.
- Wu, G., Zuo, J. ve Zhao, X. (2017). Incentive Model Based on Cooperative Relationship in Sustainable Construction Projects, *Sustainability*, 9 (7): 1191-1211.
- www.foodinlife.com, Erişim Adresi: <https://foodinlife.com/six-senses-kocatas-mansions-istanbul-surdurulebilirlik-fonunu-temaya-bagisliyor/> Erişim Tarihi: 08.04.2021.
- www.sixsenses.com, Erişim Adresi: <https://www.sixsenses.com/en/resorts/ninh-van-bay/sustainability>. Erişim Tarihi: 15.12.2021.
- Vatan, A., ve Poyraz, M. (2016). Nasıl Sürdürülebilir Otel Olunur? *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 15-30.
- Türk, B. (2020). *Döngüsel Ekonomi Çerçevesinde Atık Yönetimi ve Sıfır Atık Yaklaşımı: E-Atık Oluşumunda Planlı Etkitme Stratejisinin Etkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.